

Första hjälpen under stress - Hur påverkas prestationen hos professionella och allmänhet?

Carl-Oscar Jonson, Docent
Katastrofmedicinskt centrum
Linköpings Universitet och Region Östergötland

”Fint, men kan de när det verkligen gäller?”

Problemet

- Trauma
 - Vart tionde dödsfall i världen
 - Största orsaken i åldern 15-45 år
 - Fjärde största orsaken till ”förlorade levnadsår” i Sverige
 - Okontrollerad blödning kan vara dödlig på 5 minuter
- Hjärtstopp
 - Vart femte dödsfall i världen
 - 5000 hjärtstopp per år i Sverige
 - För varje minut som går minskar chansen till överlevnad med 10%

Lösningen

- En perfekt respons vid hjärtstopp höjer chansen till överlevnad upp mot 70%
- Prehospitalt applicerade tourniqueter leder till sexfaldig reduktion av dödlighet
- Tidigare insats = lägre morbiditet

Bild: Svenska Röda Korset

Problemet med lösningen

- Rätt person är inte alltid på rätt plats
- Rätt utrustning är inte alltid på rätt plats
- Rätt kunskap inte alltid på rätt plats i huvudet
- Kan man när det verkligen gäller?

© M. Sztajnkrzyca 2017

Vad vet vi om problemet med lösningen?

- Stress kan påverka prestation
- Stress (upplevelsen) påverkas av en rad faktorer
- Militärer blev sämre på att applicera tourniquet vid stress (Schreckengaust, Littlejohn, & Zarow 2014)

Lösningen på problemet med lösningen...

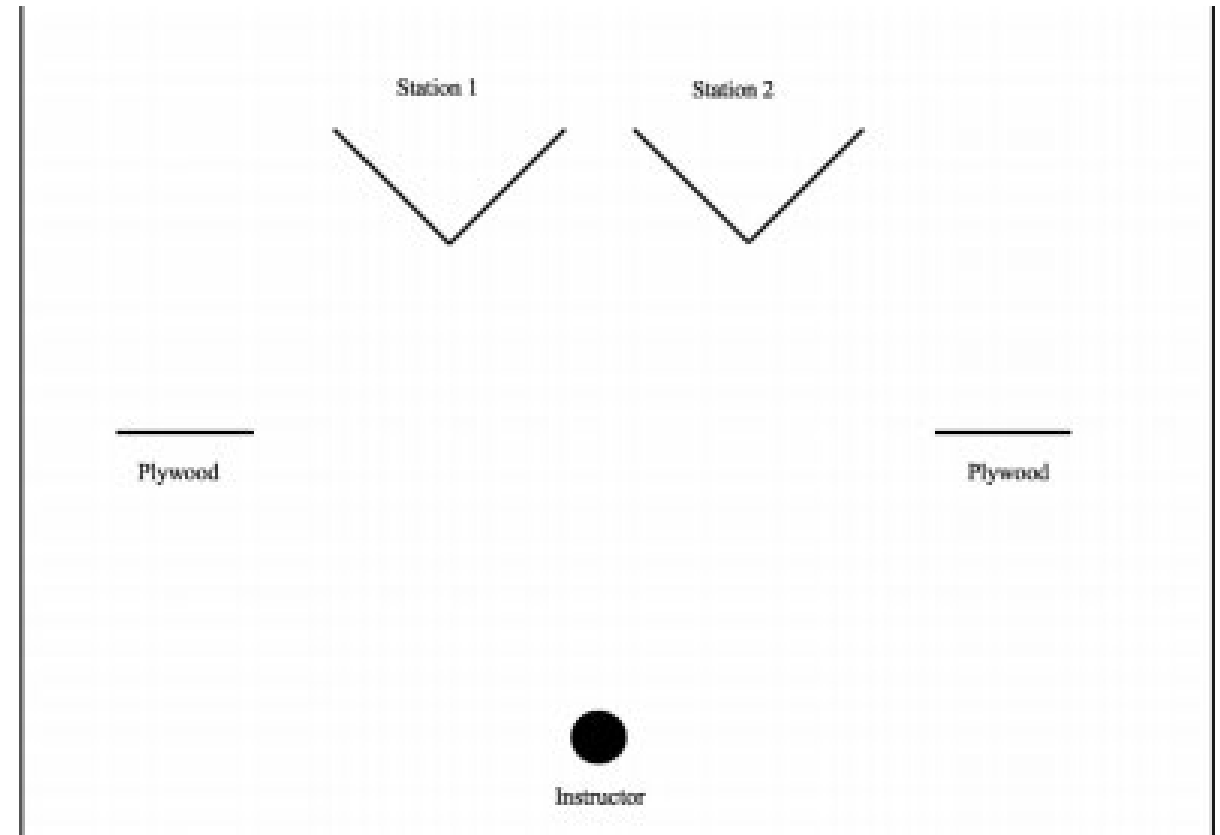
- Jämföra prestation i stressad och lugn situation
- Jämföra professionell blåljuspersonal med allmänhet
- Säkerställa att deltagare verkligen blir stressade

Foto: Fenixcorp - Own work, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=16936577>

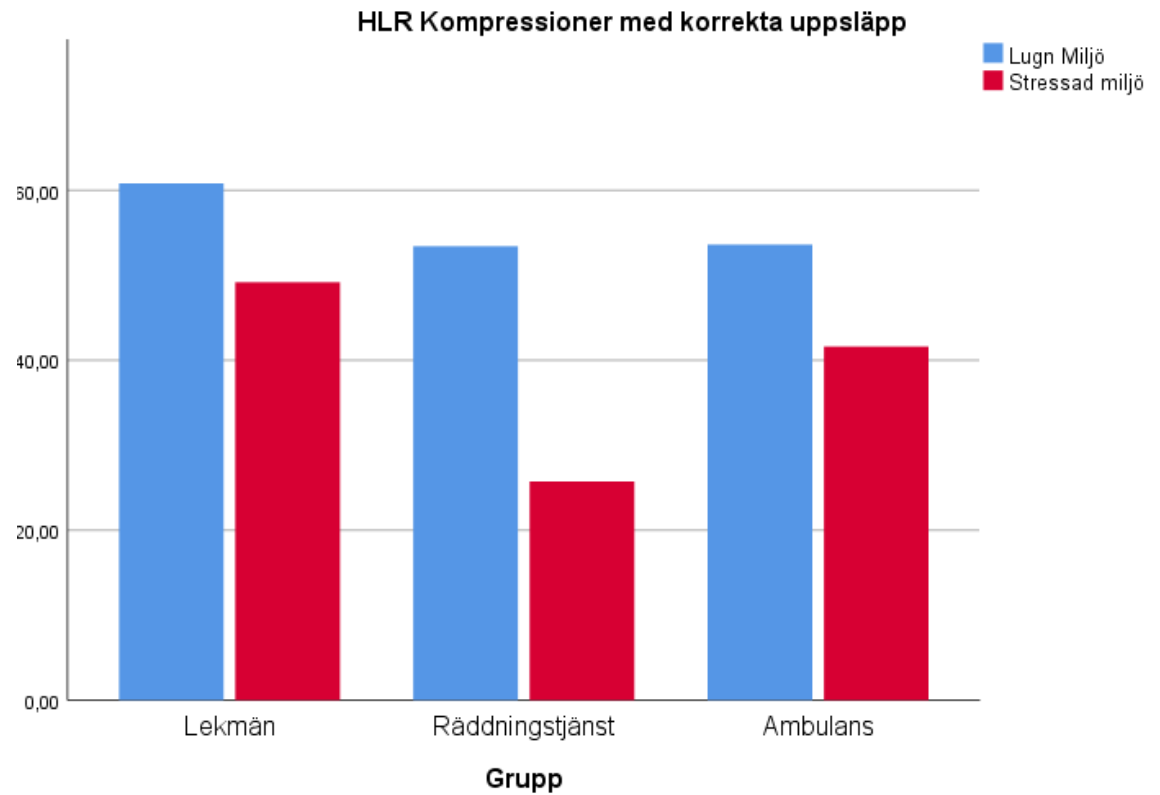
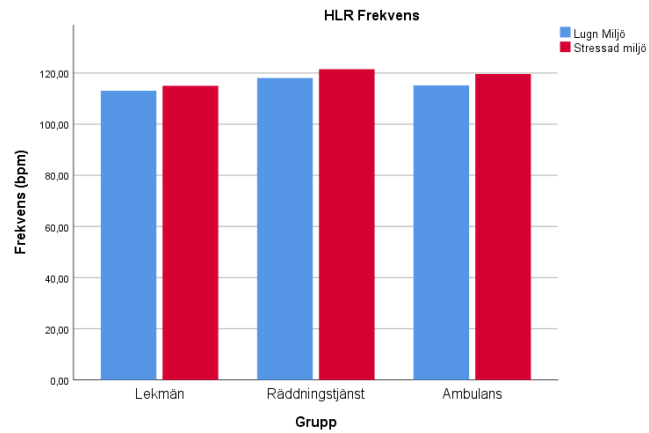
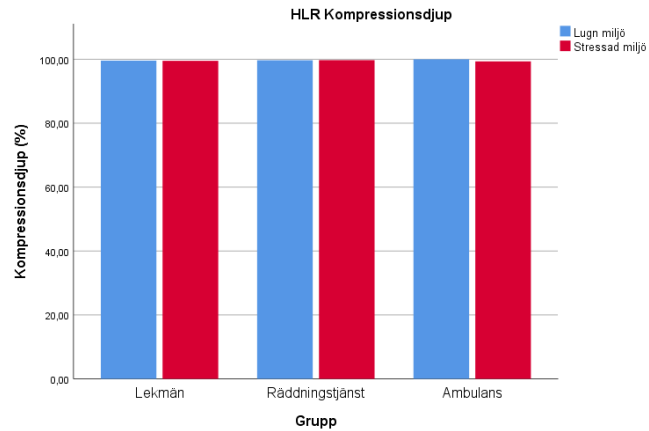
Försöksupplägg

- Repetition/utbildning HLR och stoppa blödning
- Lugn miljö (kompressioner, tourniquetapplicering)
- Stressad miljö (kompressioner, tourniquetapplicering)
- Prestationsmått, sekundäruppgift, HRV och stressenkäter

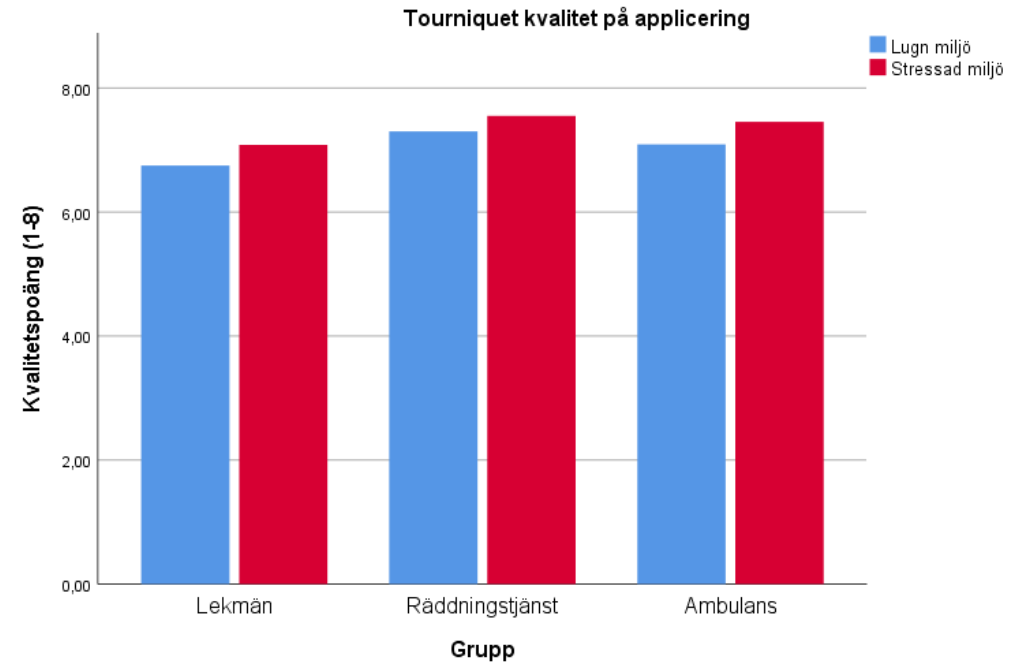
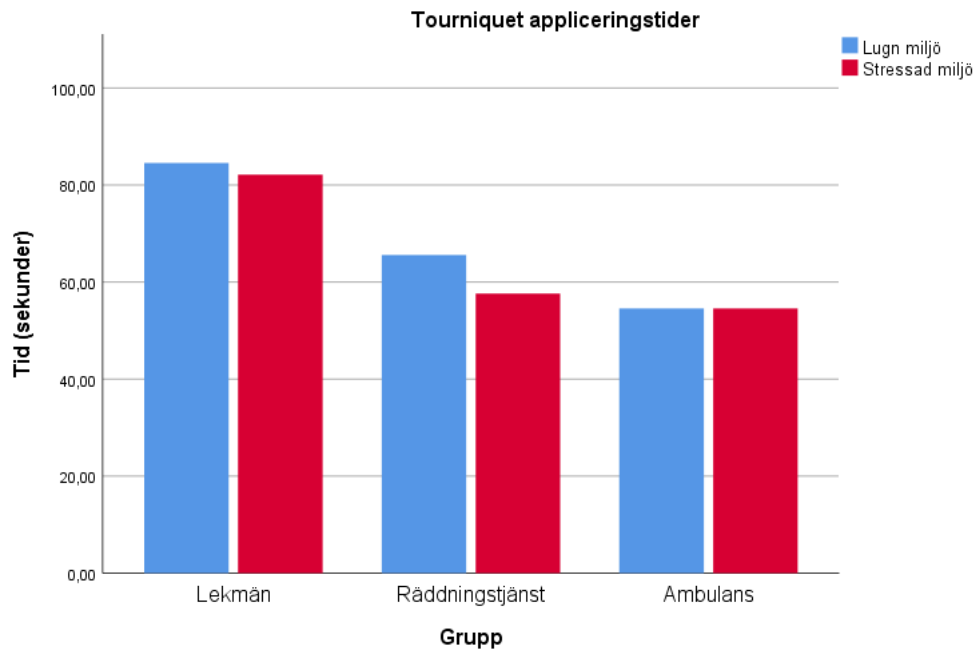

Resultat

Kunde de när det verkligen gällde? - HLR

Kunde de när det verkligen gällde? - Tourniquet

Slutsatser och framtida arbete

- HLR-uppgiften är svårare (uppsläpp) vid stress än TQ
- TQ verkar man till och med vara bättre på när man är stressad
- Utforska vad som verkligen är svårt med första hjälpen
- Utvärdera första hjälpen-tekniker och utrustning för att underlätta ”när det verkligen gäller”
- Studera utbildning i relation till prestation i realistiska förhållanden

Tack till

- Studiedeltagare från LiU, Röda Korset, RTÖG och Ambulanssjukvården Östergötland
- Erik Prytz, lektor LiU
- Marc Friberg, Victor Jaeger, Kajsa Emanuelsson
- Samarbetspartners vid Uniformed Services University
- Studien är finansierad av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (Projekt UtVäg-B)

Följ gärna vår forskning!

Web

<http://www.katastrofmedicin.se/stop-the-bleed/>

Facebook

@katastrofmedicinsktcentrum

Twitter

@KMC_SWE

E-post

carl-oscar.jonson@liu.se

